

TAULA RODONA:
COM EQUILIBRAR ELS DIFERENTS USOS DEL CAMP
7è Curset d'arquitectura popular

En Vicent Loscos introdueix el debat amb la següent presentació.

VICENT LOSCOS: Aquest any, el curset d'Arquitectura Popular ha volgut reflectir una situació dins del món rural, que s'expressa com un canvi d'orientació, que pot resultar decisiu pel futur de les nostres terres. Són dades ben conegudes que la població pagesa actual ve a ser d'un 2 o 3 %, quan a principis de segle passat representava més del 60 %.

També cal recordar que, tot i que el camp és insubstituïble com a font de recursos primaris, cada cop es fa més difícil de poder-ne viure. És així com als anys 60 del segle passat van aparèixer les granges com a solució per no haver de deixar la terra. Hi ha pobles que estarien totalment abandonats si no hagués estat per la solució de les granges.

Últimament ha aparegut, com per efecte d'una vareta màgica, el turisme rural. Fa cosa de vint anys es va sentir a parlar d'aquestes masies on es podia compartir sostre, taula i espai natural amb la família pagesa que, en temps de vacances, obria la seva llar als forasters per a passar uns dies submergits en aquest món idealitzat des de les ciutats. Actualment, aquesta pot ser una imatge un xic antiquada, perquè la convivència ja no és el reclam, però les cases de turisme rural tendeixen a funcionar tot l'any, de manera que aquesta activitat ha vingut a ser un puntal més de manteniment de la terra i arrelament dels seus habitants que es manifesta tot i l'inevitable despoblament del camp.

Les qüestions que es poden proposar aquí, segons el tema, són:

- És possible equilibrar els usos del camp? Què més es pot fer?
- És compatible fer de pagès i atendre una masia de turisme rural?
- Quines exigències cal plantejar perquè el nostre entorn rural sigui prou atractiu per al visitant?
- Quines propostes, quins projectes es tenen en aquest sentit?
- Hem de propiciar un turisme selectiu o de masses pel cap de setmana?
- Es pot arribar a morir d'èxit, de no donar a l'abast a causa de la publicitat, la moda...?

I els factors a tenir en compte, podrien ser:

- L'aspecte del camp i el paisatge rural:
Les granges, les grans pallisses, les indústries...
- El que cal preservar:
L'arquitectura popular, tant la del camp com la de les poblacions.
- Les noves construccions als pobles:
Fer-les exteriorment amb pedra vista, segons els models de Guimerà, Ciurana, Castellar de n'Hug...
Reconstruir el que hi ha en desús abans de fer cases noves.
Evitar la disgregació dels pobles amb noves construccions i nous habitants d'esquena als nuclis i habitants actuals.
- La ubicació d'activitats molestes:
Plantes de compostatge, basses de purins...

Comença el torn de participants en la taula rodona. Modera en Vicent Loscos, amb la participació de cinc personatges lligats al món rural: Jordi Guiu, Jaume Massanés, Josep Mª Besora, Maria Garganté i Lluís Castany.

JOSEP Mª BESORA: - Des del Departament d'Agricultura, al qual pertanyo com a Director General de Desenvolupament rural, pel que fa al tema d'avui, hem iniciat accions importants, especialment a través del I Congrés del Món Rural, acabat fa més d'un any i en el qual es van debatre al llarg d'un any i mig temes com el que ens ocupen avui. En una de les conclusions es parla de que el "món rural" és un concepte que va més enllà de l'agricultura, la ramaderia, etc., i no és només la base per mantenir viu el territori. Des del punt de vista intern, la gran massa de Ciutadans del país és bàsicament urbana (quasi el 89% de la població viu en ciutats grans o mitjanes i sols entre un 10% o 11% en masos d'entorn rural). Davant d'aquest fet, per preservar aquests valors, cal "vendre" aquesta part del país poc habitual i, en aquest sentit, el Departament d'Agricultura s'ha interessat en les institucions i persones urbanes i fa un notable esforç per explicar l'entorn rural.

El programa del Pla de Desenvolupament Rural (PDR), configurat dins del marc de la Unió Europea, està en un moment de canvi. El PDR fins ara vigent s'acaba aquest any (és el PDR 2000-06) i comença l'any que ve el PDR 2007-13. Cal, doncs, desenvolupar propostes, idees i programes per als propers set anys. Abans d'acabar el 2006 hem de presentar un pressupost a Madrid i a Brussel·les tenint en compte que el Pla ve condicionat per la normativa europea i uns paràmetres en determinats eixos:

- a) En primer lloc, l'eix econòmic-productiu, que inclou la modernització de l'agricultura, la potenciació de la indústria agroalimentària i la recerca i el desenvolupament en investigació i formació.
- b) En segon lloc, l'eix agro-ambiental, que ha de mostrar un territori en les coordenades mediambientals necessàries. En el conjunt d'Europa s'ha anat avançant en la cultura de preservació del territori i de vida en el territori.
- c) En tercer lloc, l'eix de diversificació de l'economia, i aquí no sols hi entra l'agricultura sinó tot allò necessari per al territori encara que pertanyent a altres àmbits. Per això, hem de crear decrets propis per recolzar el turisme rural, la indústria alimentària artesanal i les noves energies.
- d) En quart lloc, un altre eix és el del programa LÍDER, que és un programa europeu pensat per al desenvolupament de zones amb deficiències en les seves infraestructures. Fins ara ha funcionat amb dues normatives diferents: la de les dotze zones LÍDER (programa que s'acaba el 2007) i després la dels PRODERS (programa que desapareix aquest 2006 i quedarà tot assimilat al futur programa LÍDER). S'assimilaran les zones que han estat LÍDER i PRODER al futur LÍDER; i, per tant, l'espai rural català amb més necessitats d'infraestructures serà objecte del LÍDER en la creació de llocs de treball i en el desenvolupament de projectes de petites indústries a nivell rural. I si fins ara sols s'aplicava a les zones més necessitades, des d'ara serà aplicable a tota Catalunya. No tenim quantificat el suport econòmic, però sí que estem treballant en línies importants. Hem de potenciar molt més del que s'ha fet fins ara la normativa (el turisme rural és una fórmula però no l'única vàlida) i cal arbitrar mesures de manteniment i conservació del patrimoni, cosa que fins ara no s'ha apreciat des de l'administració. A través dels programes de desenvolupament rural, cofinançats per Brussel·les, Madrid i la

Generalitat, cal diversificar l'economia i conservar les cases de pagès, i, per tant, cal fer-hi inversions, tant si hi ha negoci com si no n'hi ha.

MARIA GARGANTÉ: - Hi ha molts temes, però vull començar fent referència a la necessitat de mantenir l'especificitat del món rural enfront de la cultura urbana. Hi ha com tres condicions que han marcat la meva experiència en aquest sentit:

1. L'haver nascut i viscut en un entorn rural, a la població de Sanaüja.
2. En l'aspecte professional, pel fet de ser historiadora de l'art, he treballat en bastants temes de patrimoni i sóc summament crítica amb els usos d'aquest patrimoni en el món rural. En aquest sentit he de dir que alguns comportaments incívics s'han donat tant per part de l'Administració per omissió, com des de la pagesia (sense voler generalitzar) i la població que hi viu, per abandó, mals usos o maltractaments.
3. La percepció del territori com a destinació turística que tenia fins fa uns tres anys, que a causa del desencís inicial pel malbaratament que observava del territori, tenia com a referents altres zones em feia creure que érem destinació turística de segon ordre. Després de tres anys d'experiència en la gestió d'una casa rural amb el meu company a Sedó, la vall del Sió, la meva percepció ha canviat: m'ha fet donar un gir més positiu. De pensar que els pobles no estaven prou arreglats he passat a considerar La Segarra com un territori especial, difícil d'explicar, sobretot per a la gent que imagina sols paisatges de mar o de muntanya i no els concep en llocs esteparis. D'entrada xoca, però quan t'hi endinses i reps el comentaris de les primeres visites t'adones que tant l'Urgell com La Segarra poden oferir: la tranquil·litat, un paisatge bastant inalterat, humanitzat, viscut a voltes amb errors patrimonials o urbanístics, però que denota que els pobles d'aquí han tingut vivències continuades. Vull explicar el comentari que em va fer un senyor fill del Baix Empordà que buscava una casa per aquí. Em deia com de jove havia conegut Josep Pla i jo li vaig confessar com n'era d'entusiasta de la seva obra. Ambdós vam constatar aviat com l'Empordà de Josep Pla ha desaparegut avui i no sols a nivell de paisatge, sinó també de la gent que hi vivia i de la manera de viure. Doncs bé, aquell senyor em va dir que si visqués en Pla, el seu paisatge i la seva gent serien a La Segarra. Sense entrar en el cofoisme, crec que cal mantenir un cert equilibri en aquest microcosmos que es configura d'una banda pel paisatge i la manera de viure de la gent i de l'altra pel que es deriva del turisme rural com a activitat complementària a la pagesia.

VICENT LOSCOS: Els ajuntaments us valoren la feina feta? Parla'ns de la tasca que esteu fent des de la Fundació Cases-Llebot de recull de tot el patrimoni de l'entorn.

MARIA GARGANTÉ: La catalogació que estem duent a terme des de la Fundació a partir dels punt de vista d'arquitectura sectorials, arqueològic i artístic té la voluntat de servir d'eina per a les administracions locals a l'hora d'intervenir. Al començament, la feina era voluntària i la presentàvem als ajuntaments i obteníem una resposta bona en general. Fins ara hem publicat quatre llibres, però el cas que després se n'ha fet per part de l'Administració és relatiu. A Sanaüja, per exemple, algunes cases inventariades han desaparegut. Tot i així, algun ajuntament ens ha vingut a buscar perquè volien tenir el seu inventari de patrimoni, com és el cas d'Estaràs i Massoteres, que és el catàleg que s'està fent, i per això han becat una persona que s'hi pugui dedicar.

VICENT LOSCOS: Hi ha més gent que ho assumeix?

MARIA GARGANTÉ: Sí, coordinem molta feina i l'ideal és que hi puguin col·laborar molts més professionals.

LLUÍS CASTANY: Jo he de dir que sóc pagès a temps parcial, de cap de setmana diríem. Tinc unes terres que no donen prou per viure: avui dia, aquelles persones que vulguin viure sols de pagès han de tenir algunes granges de cicle tancat o per contracte. Jo m'he dedicat a la indústria i a la pagesia i diria que més de la meitat dels jubilats es dediquen, com jo, a treballar la terra a temps parcial. Cada vegada el pagès té menys temps per dedicar-se a les terres i, "a desgrat seu", algunes s'abandonen mentre anem conservant els marges, les cabanes i alguns ametllers que en altres llocs ja s'han arrencat. De vegades convidem gent de fora, la família intenta donar-hi vida; gent del món urbà, i això agrada. Els marges de La Segarra, que avui ningú no arregla, i algunes cabanes, poden desaparèixer en un tres i no res: fot un clot amb l'eruga i aviat és fora. Cal conscienciar la pagesia des de l'Administració i els ajuntaments: han de prendre la iniciativa i no han de posar cap impediment (projectes d'arquitectes), sinó incentivar-ne la cura, tal com ho ha anat fent el pagès sense dir-ho fins ara. En el turisme rural s'han obert camins com el dels Escullis, a Sanaüja, i hi ha uns dos quilòmetres a través que l'ajuntament n'ha fet promoció. Tant és així que per Setmana Santa era una munió la gent que hi passava. L'entorn del camí ofereix una natura molt diversa i la gent respecta la flora i el patrimoni que hi veu. Tan de bo es protegissin alguns marges amb la PAC o l'Agenda 2000, abans que molts d'ells es rebenin amb la pluja. Els que hem fet els marges els hem tret de la PAC i això hauria de ser al revés. Pensem que aquell marge tenia una missió: la contenció d'aigua. I ara que és temps de sequera la pluja s'aprofitava i no es perdia.

VICENT LOSCOS: Cal mirar, doncs, la cosa des d'un altre punt de vista? Abans la terra donava per protegir els marges, i una època de l'any el pagès es dedicava a aquestes feines. Ara arriben un cigrons de Mèxic que són més barats que els que es poden produir aquí, i unes pomes de Nova Zelanda que, després de pagar-se el viatge, també surten més barates. Com hem d'abordar el futur des d'aquesta perspectiva? Cal que la indústria agrícola tingui la seva sortida; però també cal que a qui li agradi la terra en pugui viure i mantenir-la. Com es compatibilitzen les dues coses?

JOSEP MARIA BESORA: L'agricultura ha canviat: abans al pagès li era rendible mantenir un marge; ara és més una nosa des del punt de vista productiu que no un ajut. Sols es pot mantenir un marge per criteris territorials i paisatgístics, però la PAC no te'l pagarà perquè està pensada per compensar els preus del mercat internacional. Cal, per tant, buscar sistemes per fer que la gent mantingui aquests marges (patrimoni, arquitectura, paisatge, territori) perquè ara sí que valorem aquests fets i abans no. Ara, si triguem tant a fer-ho no s'arribarà a res. S'hi arribarà quan hi hagi la consciència suficient per pagar-ho. Ara el pagès no ho pot assumir i no té sentit parlar-ne. Sí que té sentit, en canvi, que el país assumeixi el cost d'aquest patrimoni (per mitjà del turisme, la biodiversitat, el manteniment d'un espai de territori o paisatge preservat...). L'Administració posarà calers en la mesura en què el conjunt de la societat assumeixi aquesta realitat i sigui socialment acceptada per tothom.

L'aspecte més important del món rural és la conscienciació i això no vol dir sols que hi ha d'haver pressupostos per fer això. Evidentment, si ho haguessin fet fa vint anys, hauríem salvat cabanes, però ara som on som, al 2006, i el que podem fer és

intentar salvar el que queda. Des de l'Administració estem en aquesta línia, car els polítics es mouen per les demandes que sorgeixen de la societat.

JAUME MASSANÉS: Com a pagès -jo sóc de Biosca- sóc productor ecològic i comercialitzo tot el que produeixo sense necessitat d'intermediaris. Vaig obrir fa uns anys una masia de turisme rural, un ARI (allotjament rural independent) i, tot i que semblava que a La Segarra o a l'Urgell no arrencaria bé, l'experiència ha estat satisfactòria. Jo crec que aquestes dues comarques són un potencial, i s'està ara descobrint la Catalunya interior gràcies a l'eix transversal i a les millores en carreteres comarcals. Us explicaré un fet singular: ara he tingut uns francesos quinze dies a Montfalcó d'Agramunt i els ha agradat molt, com en deien: "c'est la petite Carcassonne" per la quantitat de torres de moros que van veure des de Vallferosa fins a l'alta Segarra juntament amb totes les ermites que feien de torres de defensa frontereres entre la Catalunya nova i la Catalunya vella. Tinc la impressió que vaig començar la casa per la teulada i que hi vaig anar afegint comoditats: posant-hi aire condicionat, etc. He fet el que he pogut, però m'ha faltat infraestructura. Si es vol potenciar el turisme rural s'haurien de posar més mitjans (aquest estiu estem sense aigua). El turista és exigent i vol consumir aigua i no tanta polseguera (i netejar el cotxe per la polseguera). D'altra banda ens falla la connexió a Internet, a Biosca no hi ha ADSL. Vaig començar amb moltíssima il·lusió i pocs recursos a treballar fa trenta anys, i avui encara, estic reivindicant més o menys el mateix que fa trenta anys: un camí, aigua i telèfon. Espero que l'Administració faci un esforç per completar aquestes mancances.

JORDI GRAU: Potser sóc el més atípic dels que ens trobem aquí. Sóc enginyer industrial però, en el fons del cor, tot i haver-hi treballat sols dos anys com a pagès, sento que sempre he estat pagès. Fa 15 o 20 anys els conreus i la terra donaven tants problemes que els pagesos posaven granges de pollastres per compensar pèrdues; però ara els preus han baixat i caldria veure quina és la viabilitat més idònia. He tornat a veure últimament la granja i la pallissa de pedra en dos nivells, el corral de pedra i la torre que hi ha vora Vicfred, a La Segarra, i he de reconèixer que encara segueixen cridant l'atenció aquestes construccions d'abans. Ara bé, quin camí tenim? Si alguna d'aquestes ocupacions és encara rendible des del punt de vista de l'agricultura, d'aquí a deu anys, quan siguem potser el 0,5 %, seran suficients? El turisme rural és una oportunitat, però, és l'única? En Jaume ha dit que té turisme rural, cultius ecològics i també bestiar. I té raó; s'ha d'estar en tot, jo també vull entrar en el tema ecològic. Però tenen realment viabilitat els nostres productes tenint en compte que hem anat a reduir costos al màxim cada vegada més? A Sudamèrica, a l'Àfrica..., produeixen aliments com en altres indrets, però aquí tot és envaït pel mercat lliure del producte d'importació més barat. Pot ser el mercat lliure del tot? Quin és el cost real per als productors d'aquí davant l'arribada massiva de productes més barats que envaeixen tot el país? A Lleida són productors de fruita dolça al màxim, i tenim càmeres plenes de fruita de tot arreu. Ara n'hi ha uns que hi som i anem sobrevivint, però què passarà quan desapareixem? Ara es parla d'una economia d'investigació: assajos amb ordis que aguantin més la sequera, reduccions de costos, vendes directes... Què fem? Pleguem, subsistim, o canviem d'activitat? Si hem d'esperar que decideixin per nosaltres, la gent de la ciutat, que cada cop demana els preus més baixos, malament rai.

ELISA FERRER: Jo sóc tècnica de turisme, i som dues aquí a Tàrrrega que dinamitzem i donem a conèixer la ruta del Císter, amb els tres monestirs emblemàtics i les comarques corresponents: Vallbona a l'Urgell, Poblet a la Conca de Barberà i santes Creus a l'Alt Camp. Se sol distingir entre el turisme de platja o

de muntanya; però també existeixen molts altres recursos turística: Tenim a l'any unes 30 festes o fires de caire esportiu, gastronòmic, turístic, mediambiental... Uns productes amb denominació d'origen protegida (DOP), com són l'oli de Les Garrigues, el vi Costers del Segre, el torró d'Agramunt o l'artesanía ceràmica de Verdú (actualment encara hi ha 10 ceramistes en actiu). I encara que és difícil la continuïtat, però fem promoció d'activitats artesanals (tenim un luthier que viu a Altet i restaura llaüts tradicionals, botelleria, ceramistes...) o activitats complementàries (pujar a cavall, fer visites guiades, jugar al golf). I no sols tractem amb el patrimoni arquitectònic sinó que també toquem recursos i temes relacionats amb l'allotjament rural: a l'Urgell tenim enguany 18 cases de pagès (enfrent de les 12 que teníem l'any passat), 12 de les quals han incrementat la producció agrícola i són representades a fires de turisme rural, com l'Agrotur, i participen de la Federació d'Associacions Rurals. I en tota la ruta del Císter tenim censades 60 cases.

VICENT LOSCOS: És suficient la promoció que se'n fa?

ELISA FERRER: Sí. Tot i que l'any passat vam fer una enquesta, i la gent hi acusava la manca de població i el fet que l'Urgell no se sentís ni turístic ni plenament inserit dins la ruta del Císter. Això, i el fet que molts restaurants del sector privat no volen buscar el turista ni el reclam que els oferim, sinó que van per lliure, fa que calgui un major nivell d'implantació d'ajuts i recursos a la zona.

VICENT LOSCOS: Potser de la mateixa manera que s'informa en grans cartells, quan arribes a Les Garrigues, de la ruta de l'oli amb denominació d'origen, aquí caldria també inscriure en cartells una ruta de cabanes de volta, castells, masies, etc...

S'obre el torn obert de paraules per a tots els assistents.

MERCÈ TASIÉS: Estic molt agraïda als Amics de l'Arquitectura Popular perquè han fomentat la conscienciació sobre moltes qüestions, però hem de retreure a l'Administració que ens posen més traves que no pas ajuts a l'hora de desenvolupar algunes tasques. M'explicaré. Jo m'he implicat en un projecte cultural a La Segarra des de fa 5 anys que passa per la creació d'un parc botànic d'herbes salvatges de La Segarra i on pretenc ensenyar des del planter, el cultiu, la destil·lació d'olis essencials, etc. Fins a la venda limitada a una petita indústria rural. I això no m'ho permeten fer, ni des d'urbanisme ni des del sector alimentari: jo que he fet cursos en una escola forestal d'empresariat agrícola, no puc vendre unes bossetes amb herbes del país. Si no pots fer ni la venda d'aquests productes al lloc rústic d'origen, què pots fer, com ens podem ajudar? Es permet que hi hagi cases de turisme rural, d'acord, però que s'hi pugui donar continuïtat amb alguna altra alternativa. Quina altra aportació, es pot fer, si no, a l'empresariat rural? Jo tinc tres cabanes derruïdes per l'abandó; d'elles n'he restaurat una, però ningú m'ha subvencionat res de res ni he pogut obtenir cap compensació per part d'ajuntaments ni de cap altra instància. Com es pot fomentar l'interès per aquestes construccions si no s'hi destinen ajuts? El meu projecte es diu "Art, paisatge i agricultura" perquè t'introdueix a l'art des del paisatge i des de l'agricultura i que, a la llarga, un vegi que l'agricultura també és un art.

RAMON BOLEDA: Em voldria referir al que abans ha dit la Maria Garganté sobre els edificis rurals. Jo no sé si Verdú té un inventari fet, però sí que caldria que des de les administracions i des de les institucions diguessin què és el que s'ha de conservar per evitar que es produeixin certs desastres.

MARIA GARGANTÉ: L'obligació de tots els pobles és que creïn unes directrius en la manera de construir. Jo, quan he parlat de desastres, em referia a una època en què no s'obtenien ajuts de cap mena. Recordo, per exemple, ara fa anys, que enganxada al mateix santuari de la Mare de Déu del Pla, vora Sanaüja, hi havia, paret per paret, una granja. Però, alerta, també vull llençar un clam en favor dels pagesos, que acostumen a rebre els cops, i no els pots demanar tantes coses. El pagès no ha de ser l'únic cuidador del territori; se l'ha d'ajudar a ser el "jardiner" del territori. L'Administració ha de fer per manera que aconselli el pagès de la millor manera possible.

RAMON BOLEDA: Existeix a tots els pobles un inventari d'edificis patrimonials?

MARIA GARGANTÉ: La Generalitat té un inventari fet, però li costa assumir-lo i divulgar-lo. Altra cosa són els edificis catalogats com a bé cultural. Guimerà, per exemple, és el cas d'una població que ha de tenir una protecció de gran abast.

RAMON BOLEDA: L'Ajuntament de Verdú va fer una enquesta a tots els 1500 habitants sobre com voldrien el creixement urbà, i tots van respondre que no hi haguessin blocs de pisos sinó cases unifamiliars, etc. Fa poc una immobiliària ha comprat uns terrenys per edificar-hi però l'Ajuntament s'ha compromès que farà cas de la voluntat de la gent i no hi permetrà grans blocs de pisos.

JOSEP PARÍS: A mi m'agradaria fer una valoració del que ha estat el I Congrés del Món Rural 2005-06 i, entre altres conclusions, jo destacaria el fet que el valor afegit no sols vindrà donat per la nostra autoestima sinó també per la que hem de fer créixer entre els medis urbans envers el món rural. Hem parlat de supervivència i de molts interessos de cara al món del turisme rural, i jo afegiria que hem de saber, si no on anem, almenys sí d'un venim, com ens ha dit a la xerrada anterior l'amic Pol d'Andorra. No és bo que ara valorem les poblacions per la descoberta que en fa la gent de fora, quan els que hi érem ja ho sabíem de feia temps. I seria bo que, a part de les diverses aportacions que s'han fet al I Congrés del Món Rural, l'associació Amics de l'Arquitectura Popular pogués rebre algun ajut de l'administració, perquè la feina que fan és digna de mèrit.

VICENT LOSCOS: Moltes gràcies pel reconeixement.

JOSEP MARIA BESORA: Al Congrés del Món Rural, en Martí Boada, professor mediambiental, va dir: "A la pagesia se'ls hauria de considerar constructors del paisatge". El paisatge actual s'ha anat construït a través de segles i segles, segons usos i necessitats diferents. Alguns d'aquests paisatges potser han deixat de tenir la funció d'abans però és clar que l'Administració ha de crear-hi línies de suport. Pel que fa a l'artesania alimentària, avui en dia a algú que vulgui fer un producte, la normativa li exigeix el mateix que a qualsevol altra gran empresa alimentària. Per això s'ha creat una comissió al si de la Societat Catalana de Seguretat Agrícola que s'està plantejant la possibilitat d'una nova llei Artesania alimentària que faciliti, per exemple, la creació de petites indústries artesanes, casolanes o familiars, seguint el model francès. He de reconèixer que fins ara la llei tenia un dèficit: sols era pensada per a les grans empreses. Cal reorientar conjuntament les idees pensant en la indústria local. Ja sabem que l'administració va lenta, però a la fi hi arriba. I per això espero que la banda ampla pugui arribar a qualsevol masia de La Segarra, i que aviat es pugin gestionar pagaments en indrets de turisme rural amb al tarja VISA, com a tot arreu.

VICENT LOSCOS: Per al·lusions fetes, he de puntualitzar que, des de l'associació Amics de l'Arquitectura Popular, fa anys que ens dediquem a promocionar l'amor a la terra. Les granges van aparèixer com a mesura alternativa per salvar la terra. I ara, que la gent es resisteix a marxar del poble, ens adonem de que s'imposen criteris de recuperació i restauració del patrimoni. La nostra tasca consisteix en revaloritzar tot això de manera que propietaris i administració s'ho mirin des d'un altre punt de vista. Ja sabem que no podem conservar-ho tot, però hem de saber gestionar el que tenim. Ens veiem com el terrissaire que està a punt de tancar la barraca i mira què se'n pot salvar i com.

JOSEP MORA: Al Priorat han aconseguit que siguin rendibles algunes d'aquestes construccions d'arquitectura popular, i també a Vilafranca del Penedès; i s'hi han fet estudis universitaris. Molts camps que allà han perdut els marges s'inunden quan hi ha aiguats i ara es reconsidera la seva necessitat.

ANTONI POL: No podem seguir mirant el patrimoni sota el binomi muntanya/mar, com un espai residual o lúdic, i sense tenir en compte la plana. La dicotomia, si de cas, rau entre el camp i la ciutat. En els territoris on hi ha més densitat de població el plantejament que hem de fer és mínim: quin ha de ser l'aspecte rural en què ens movem, tots a diferent escala i col·laborant tots des d'on estiguem situats, és clar? Quins complements necessitem? Jo crec que cap. Avui la globalitat fa que un andorrà decideixi fer inversions a Madrid o a París i viceversa. Hem de tenir clar quines activitats som capaços d'incorporar al nostre territori; sinó, aquests serveis, tard o d'hora, els faran uns tercers. La indústria no farà una part dels serveis en què puguem implicar-nos; el camp no té sentit sense la ciutat i la ciutat sense el camp. Quins recursos tenim? Sòl, territori? Recondicionem-los i venem-los. Quins serveis? Els oficis tradicionals escassegen, és cert; un vitraller l'has d'anar a buscar a França, però en canvi, hi ha prou pissarristes de moment. Caldrà fer una Escola d'Arts i Oficis Tradicionals per garantir-ne la continuïtat i la futura demanda de professionals? Hem de saber donar els complements que altres ciutats no poden donar. Si no, arribaran uns tercers, per perifèrics que siguin, que acabaran intervenint-hi.

MARI PAU PEDROL: Potser caldria educar a totes les generacions (grans i petits) sobre el territori. Parles amb gent de diferents comarques i no et saben valorar el propi patrimoni; per tant, el primer que hem de fer és educar la pròpia gent, que conegui i estimi el patrimoni autòcton.

LLUÍS CASTANY: La gent del món rural té dificultats per entendre la mentalitat de la gent de ciutat i la gent de ciutat no sent com a seus els problemes del món rural. Això està tan estès, a França, que a les cases turistes rurals, per vendre als clients, estan exempts de la normativa de la gran indústria. A Galícia, vas a una granja particular i, si té ous, te'ls ven. Aquí, t'arribaria un inspector i, si no tens els requisits legals, te'ls pot fer llançar.

FACUND PINYOL: L'educació és primordial. Si no ens creiem el patrimoni que tenim, vindran de fora i ens ho faran sentir, que tampoc és mal argument per a la canalla, que mai no s'acaba de creure el valor de les coses que tenim aquí. La trajectòria de l'Administració és fomentar els productes de qualitat i és l'únic que pot tenir sentit; la resta és tornar enrere.

JOSEP MARIA BESORA: Sols un apunt: una casa rural per si sola no té sortida; cal sumar-hi molts elements, cap element per separat no té sentit.

SALVADOR [vitraller de vora Besalú]: Els pagesos han estat, és cert, els grans constructors del territori, però també els destructors. Fa vuit o deu anys que no venia per aquestes terres i he vist, adossades a castells, granges amb sostres d'uralita, parets sense arrebossar... Han buscat una sortida de resultat immediat i fàcil. Jo difícilment triaré com a destí turístic un lloc on vegi un castell amb finestres d'alumini; i ja no diguem la poca cura amb què s'han fet les obres de restauració: no hi ha hagut línies d'actuació i hi ha molta cosa que fa realment mal a la vista. Hi ha oficis que es perden per diferents motius, per manca d'especialització, d'utilitat, però tampoc no és fàcil arribar a ser un artesà. Són molts els anys d'aprenentatge que necessita un per esdevenir mestre ferrer, però passa que no està regularitzada la titulació d'aquest ofici, i així ens trobem que un senyor que fa un curset de cap de setmana, l'endemà surt i ja és artesà del ferro. Així es desvalora l'ofici.

JOSEP MARIA BESORA: Vull defensar el pagès i matisar que moltes de les construccions actuals han estat conseqüència dels temps en que vivim: els anys 60 i 70 es van fer autèntics atemptats paisatgístics, però la consciència social no ho valorava així, es trobava molt lluny de la sensibilitat actual.

4 d'agost de 2006.

Transcripció de la taula rodona: Jordi Tàssies Segarra.
